

Meerjarenperspectief 2025

De SER hanteert een meerjarenperspectief voor de onderwerpen die centraal staan op de SER-agenda (zie onderstaand plaatje). Dit meerjaren perspectief bestaat uit meerdere lagen:

- Centraal staat het streven naar maatschappelijke welvaart door en voor iedereen, en de 3 robuuste, algemene doelstellingen voor sociaal-economisch beleid die daarop zijn gebaseerd.
- Daarom heen zijn 7 brede thema's gegroepeerd die de komende jaren actueel zullen zijn en volop aandacht zullen vragen. Deze thema's zijn een reflectie van en reactie op actuele ontwikkelingen en trends in economie en samenleving. De 7 thema's staan niet op zichzelf, maar houden ook onderling verband met elkaar. Zo hangt het toekomstige verdienvermogen van ons land onder meer af van: het verloop van de globalisering en de Europese integratie; de dynamiek op de arbeidsmarkt; het scholingspeil en de stand van de kenniseconomie; en de mate waarin de kansen voor duurzame en inclusieve groei worden benut.
- Deze thema's vormen op hun beurt een kapstok om concrete adviesonderwerpen te benoemen en te ordenen. Veel adviesprojecten zullen overigens aanhaken bij meer dan één van de 7 centrale thema's.

SER meerjarenperspectief

Maatschappelijke welvaart als richtsnoer

De SER adviseert regering en parlement over de hoofdlijnen van het te voeren sociale en economische beleid en over belangrijke wetgeving op sociaal-economisch terrein. Daarbij is het streven naar maatschappelijke welvaart richtinggevend. Dat is meer dan het bevorderen van economische groei; ook sociale vooruitgang en een goede kwaliteit van de leefomgeving maken daar deel van uit.

Het streven naar maatschappelijke welvaart is verankerd in de doelstellingen van sociaal-economisch beleid die de SER heeft geformuleerd:

- Een evenwichtige economische groei binnen het kader van het streven naar duurzame ontwikkeling;
- Een zo groot mogelijke arbeidsparticipatie;
- De totstandkoming van een redelijke inkomensverdeling.

Deze doelstellingen brengen tot uitdrukking dat welvaarts groei 'door en voor iedereen' is. Welvaart scheppen we samen; wat het streven naar welvaart voor een komende periode inhoudt, is onderwerp van een brede maatschappelijke afweging. Sociale, economische en ecologische vooruitgang doet een beroep op aanpassingsvermogen, maar komt zonder een voldoende mate aan maatschappelijke stabiliteit en samenhang niet van de grond. Het realiseren van maatschappelijke welvaart vraagt steeds weer om het zoeken van een goede balans tussen verschillende doelstellingen en een zorgvuldige afweging van de inzet van schaarse middelen om die doelen ook daadwerkelijk te realiseren.

Inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen en trends

Het vergroten van de maatschappelijke welvaart speelt zich af in een maatschappelijke context die voortdurend in beweging is. De vraagstukken die zich aandienen bij het in praktijk brengen van de algemene doelstellingen van sociaal-economisch beleid worden door die maatschappelijke ontwikkelingen bepaald. De AWWN noemt een vijftal – onderling samenhangende – onderstromen die ook de werking van de SER en de overlegeconomie raken¹:

1. Afnemende autoriteit en acceptatie van instituties;
2. Toenemende complexiteit door intensievere interacties (dank zij ICT);
3. Toenemende pluriformiteit en het bestaan van meerdere 'waarheden';
4. Een verschuiving van ratio naar gevoel;
5. Een toenemend onbehagen en onzekerheid over stagnerende welvaart.

Dat onbehagen en die onzekerheid leven vooral bij laagopgeleiden, zo blijkt uit SCP-onderzoek, en uit zich in wantrouwen in de politiek en een gevoel van bedreiging door globalisering en Europese integratie. Deze onderstromen komen in de diverse adviestrajecten van de SER aan de orde.

Adviseren in interactie; efficiënte werkwijze

De SER wil bijdragen aan de kwaliteit en het interactieve karakter van de maatschappelijke besluitvorming over belangrijke sociaal-economische vraagstukken, door brede consultaties en dialoogtafels te organiseren, door overleg en samenwerking tussen organisaties te stimuleren, door nieuwe vragen te agenderen en door regering en parlement te adviseren, op basis van een combinatie van deskundigheid en draagvlak.

Daarbij wordt gestreefd naar een efficiënte en praktische aanpak, waarbij zoveel mogelijk de bestaande kennis wordt gebundeld, en goed gebruik wordt gemaakt van de betrokkenheid van (externe) ervaringsdeskundigen van de werkvloer. Snel en efficiënt werken vormt het uitgangspunt voor de commissies van voorbereiding. Daardoor, en door het goed inschakelen van kroonleden en andere deskundigen (ook uit de

¹ Lars Doyer en Jan de Kramer, 2014, *Onderstromen in de polder*, AWWN Den Haag.

'achterbannen' van organisaties), kan het beroep op de schaarse capaciteit van de centrale organisaties van werkgevers en werknemers worden beperkt. In een samenleving die niet alleen dynamisch is maar ook 'lerend' wil zijn, wordt een SER-advies minder een sluitstuk en vaker een tussenstand in een langer doorlopend gesprek over belangrijke sociaal-economische thema's. Een gesprek waarin 3 k's centraal staan: kennisverwerving, kansen benoemen en knelpunten oplossen. Het is belangrijk om goed te volgen hoe een advies uitwerkt in de praktijk van sectoren en regio's, gemeenten, burgers en bedrijven. En dan ook weer de terugkoppeling vanuit de praktijk te kunnen maken naar advisering over het te voeren beleid.

7 centrale thema's voor de komende jaren

Het schema hierboven geeft een overzicht van de thema's de komende jaren centraal zullen staan op de SER-agenda. Deze lichten we hieronder in algemene zin kort toe. Dit biedt 'haakjes' voor een ordening van de concrete (advies)onderwerpen die actueel spelen. De bijlage bevat een actuele opsomming hiervan.

1. Hoe het structurele groeivermogen en de werkgelegenheid versterken?

Door de financieel-economische crisis heeft ons land een slordige 10% economische groei gemist. Dat heeft geleid tot een sterk oplopen van de werkloosheid en de overheidsfinanciën fors onder druk gezet. Herstel van groei en werkgelegenheid heeft daarom de komende jaren prioriteit, als basis voor toekomstige maatschappelijke welvaart. Kernopgave is het versterken van het structurele groeivermogen van onze economie, en zodoende zorgen voor sterke toekomstige werkgelegenheid.

2. Dynamiek op de arbeidsmarkt

Goed inspelen op externe ontwikkelingen, en optimaliseren van de arbeidsinzet in een hoogproductieve richting, vraagt om een nieuwe dynamiek op de arbeidsmarkt. We werken langer door, er is meer behoefte aan keuzevrijheid en het is nodig voor ondernemers en werknemers om gepast te kunnen anticiperen en inspelen op maatschappelijke en economische veranderingen. Er is een groeiende diversiteit van arbeidsrelaties en vormen van economische bedrijvigheid, zoals flexwerken, zzp-schap en het combineren van meerdere parttime banen of van een baan in loondienst met het zelfstandig ondernemerschap (zogeheten combinatiebanen). Deze verscheidenheid biedt nieuwe perspectieven, maar zorgt ook voor onzekerheid en vormt een uitdaging voor bestaande instituties, zoals de sociale zekerheid en pensioenen.

3. Kenniseconomie en leren in de toekomst

Ons toekomstige verdienvermogen zal, als we ons niveau van maatschappelijke welvaart willen vasthouden, in toenemende mate afhankelijk zijn van kennis en ons vermogen om die kennis in verhandelbare producten en diensten te verwerken. Goede scholing en investeren in onze kenniseconomie zijn daarvoor van levensbelang. Kernvraag hierbij is hoe het leren in de toekomst eruit ziet, zowel in het formele (post)initiële onderwijs als meer direct verbonden aan het werkproces. Welke kennis en vaardigheden zijn nodig voor de arbeidsmarkt van de toekomst?

4. Combinatie van werken en leven in de toekomst

Betaalde arbeid maakt voor veel mensen een belangrijk onderdeel uit van hun leven. Er zijn ook andere manieren dan betaalde arbeid om een maatschappelijke bijdrage te leveren. Zo wordt een groter beroep gedaan op mensen om zorgtaken op zich te nemen. Tijdige her- en bijscholing vergt ook tijd en energie. Verder zijn de mogelijkheden om te genieten van vrije tijd en zich vrij te kunnen ontplooiën, mede bepalend voor het niveau van maatschappelijke welvaart. Mensen leggen in verschillende levensfasen verschillende accenten in de balans tussen arbeid, zorg, scholing en vrije tijd. Hoe verhouden die voorkeuren zich tot het streven naar verhoging van arbeidsinzet en

arbeidsproductiviteit? Wat is nodig om tot een goede combinatie van deze meervoudige verantwoordelijkheden te komen, mede in het licht van langer doorwerken (opschuiven pensioengerechtigde leeftijd).

5. *Vernieuwing sociale stelsel*

Een goed sociaal stelsel kenmerkt zich door het bieden van effectieve sociale bescherming aan wie daarop is aangewezen en een goede aansluiting bij de dynamische ontwikkeling van economie en arbeidsmarkt. Het pensioenstelsel, de sociale zekerheid en het arbeidsrecht maken daarvan onderdeel uit, evenals toekomstbestendige arbeidsverhoudingen en scholingsfaciliteiten. Op deze terreinen wordt met enige regelmaat de verantwoordelijkheidsverdeling tegen het licht gehouden.

6. *Duurzame en inclusieve groei*

Economische groei is geen doel op zich, maar een middel om maatschappelijke welvaart te realiseren. Het streven is dan ook niet gericht op maximale groei (van het BBP), maar op duurzame houdbare groei die ten goede komt aan de gehele bevolking. De transitie naar een duurzame energievoorziening en naar een circulaire economie – waarin materiaalkringlopen worden gesloten – vormt daarin een belangrijke stap. De gevolgen voor werkgelegenheid en scholing vragen structurele aandacht.

7. *Duurzame globalisering en Europa*

De groei van opkomende economieën en de verdere integratie van Europa biedt ons land volop kansen, als we goed gebruik maken van ons grote kennispotentieel en vermogen tot vernieuwing. De globalisering daagt ons uit om werk te maken van 'verankering zonder verstarring', met als belangrijke ingrediënten een goedgekwalificeerde beroepsbevolking en een goed vestigingsklimaat.

Naast beleidsadviesing: zorg voor goed functioneren bedrijfsleven en zelfregulering

De werkzaamheden van de SER beperken zich niet tot bovengenoemde 7 thema's die primair de beleidsadviestaak betreffen. Daarnaast werkt de SER doorlopend aan onderwerpen die het functioneren van het georganiseerd bedrijfsleven faciliteren, of die in het kader van zelfregulering tussen sociale partners bij de SER zijn belegd. Dit geldt onder andere voor:

- Bevordering van de (kwaliteit van) medezeggenschap, waaronder scholing en vorming van ondernemingsraden. Tevens via Bedrijfscommissies bemiddelen bij geschillen tussen ondernemingsraden en (de bestuurder van) ondernemingen.
- Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen: bevorderen en monitoren van verdere verduurzaming van grensoverschrijdende waardeketens en het aangeven van kansen daarbij voor het Nederlandse bedrijfsleven.
- Borging van de uitvoering van het Energieakkoord, gericht op de transitie naar een duurzame energievoorziening.
- Toezicht en monitoring van de naleving van de Fusiegedragsregels.
- Behandelen van klachten over aanstellingskeuringen via de Commissie Klachtenbehandeling Aanstellingskeuringen.
- Bevordering goede arbeidsomstandigheden, o.a. door advisering over over grenswaarden voor schadelijke stoffen op het werk alsmede het beschikbaar stellen van informatie over actuele grenswaarden.
- Zelfreguleringsoverleg over algemene voorwaarden op consumententerrein (de kleine lettertjes die gelden bij aankopen door consumenten). Inmiddels zijn voor zo'n 50 branches overleggroepen in werking, die de algemene voorwaarden opstellen en waar nodig actualiseren.

[Werkprogramma: recent afgesloten en lopende projecten](#)